

Uzasadnienie do zarządzenia
Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu
i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim
z dnia 29 grudnia 2014 r.
w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000
Dolina Dolnej Kwisy PLH020050

Zgodnie z art. 28 ust. 5 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r. poz. 627 z późn. zm.) regionalny dyrektor ochrony środowiska ustanawia, w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia, plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000. Plan zadań ochronnych sporządzany jest na 10 lat, pierwszy projekt sporządza się w terminie 6 lat od dnia zatwierdzenia obszaru przez Komisję Europejską jako obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty (art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody). Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 położonego na terenie więcej niż jednego województwa ustanawiają wspólnie, w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia, regionalni dyrektorzy ochrony środowiska, na których obszarze działania znajdują się części tego obszaru (art. 28 ust. 8 ustawy o ochronie przyrody).

Na podstawie porozumienia z dnia 27 kwietnia 2011 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu został „stroną wiodącą”, odpowiedzialną za realizację Planu zadań ochronnych, natomiast Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim został stroną współdziałającą.

Obszar Natura 2000 Dolina Dolnej Kwisy PLH020050 zatwierdzono decyzją Komisji Europejskiej jako obszar mający znaczenie dla Wspólnoty 12 grudnia 2008 r., którą opublikowano w Dzienniku Urzędowym Komisji Europejskiej 13 lutego 2009 r. (wejście w życie dnia 6 marca 2009 r.), a wyznaczono w celu zachowania we właściwym stanie przedmiotów ochrony wymienionych w Załączniku I Dyrektywy siedliskowej tj.:

- 2330 Wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi (*Corynephorus, Agrostis*),
- 3130 Brzegi lub osuszane dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z *Littorelletea, Isoëto Nanojuncetea*,
- 3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion, Potamion*,
- 3260 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (*Ranunculion fluitantis*),
- 4010 Wilgotne wrzosowiska z wrzoścem bagiennym (*Ericion tetralix*),
- 4030 Suche wrzosowiska (*Calluno-Genistion, Pohlio-Callunion, Calluno-Arctostaphylion*),

- 6410 Zmienneowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*),
- 6430 Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*),
- 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*),
- 7150 Obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością ze związku *Rhynchosporion*,
- 8220 Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z *Androsacion vandellii*,
- 9110 Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagetum*),
- 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*),
- 9190 Kwaśne dąbrowy (*Quercion robori-petraeae*),
- *91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe,
- 91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (*Ficario-Ulmetum*),

oraz gatunków zwierząt wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej:

- 1037 Trzepla zielona *Ophiogomphus cecilia*,
- 1042 Zalotka większa *Leucorrhinia pectoralis*,
- 1060 Czerwończyk nieparek *Lycaena dispar*,
- 1083 Jelonek rogacz *Lucanus cervus*,
- *1084 Pachnica dębowa *Osmoderma eremita* (*Osmoderma barnabita*),
- 1088 Kozioróg dębosz *Cerambyx cerdo*,
- 1096 Minóg strumieniowy *Lampetra planeri*
- 1134 Różanka *Rhodeus sericeus amarus*,
- 1145 Piskorz *Misgurnus fossilis*,
- 1163 Głowacz białopłetwy *Cottus gobio*,
- 1308 Mopek *Barbastella barbastellus*,
- 1324 Nocek duży *Myotis myotis*,
- 1318 Nocek łydkowłosy *Myotis dasycneme*,
- 1337 Bóbr *Castor fiber*,
- 1355 Wydra *Lutra lutra*,
- *1352 Wilk *Canis lupus*.

Projekt planu zadań ochronnych dla obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Dolina Dolnej Kwisy PLH020050 (zwanego dalej Obszarem) został sporządzony z uwzględnieniem wymagań określonych w art. 28 ust. 10 ustawy o ochronie przyrody oraz zgodnie z zapisami

rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (Dz. U. Nr 34, poz. 186 ze zm.).

Założeniem do opracowania projektu planu zadań ochronnych dla Obszaru jest utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu przedmiotów ochrony, który to obowiązek wynika z art. 6 (1) Dyrektywy Siedliskowej.

Prace nad projektem planu zadań ochronnych dla Obszaru rozpoczęły się wiosną 2012 roku w ramach realizacji projektu POIS.05.03.00-00-186/09 „Opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 na obszarze Polski”, współfinansowanego ze środków Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko w ramach działania 5.3 priorytetu V.

Przedmiotowy projekt planu zadań ochronnych zawiera wszystkie niezbędne elementy wynikające z zapisów ww. ustawy o ochronie przyrody i ww. rozporządzenia w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000.

Obszar Dolina Dolnej Kwisy PLH020050 swoim zasięgiem obejmuje powierzchnię 5972,18 ha.

W trakcie prac terenowych zweryfikowano listę przedmiotów ochrony w obszarze. Powyższe dane pozwoliły na opracowanie i przekazanie do Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, zwanej dalej „GDOŚ”, wniosku o wprowadzenie zmian do Standardowego Formularza Danych Obszaru. W trakcie prac inwentaryzacyjnych stwierdzono obecność siedliska 4010 wilgotne wrzosowiska z wrzoścem bagiennym (*Ericion tetralix*) w granicach rezerwatu przyrody „Brzeźnik”. W związku z czym dodano ww. siedlisko do przedmiotów ochrony. Zmiany dotyczyły także aktualizacji Standardowego Formularza Danych, zwanego dalej „SDF”, w zakresie nadania oceny D – nieistotna dla siedliska przyrodniczego 4030 suche wrzosowiska (*Calluno-Genistion*, *Pohlio-Callunion*, *Calluno-Arctostaphylion*) oraz dwóch gatunków zwierząt: 1134 różanka *Rhodeus sericeus amarus* i 1145 piskorz *Misgurnus fossilis*. Usunięcie siedliska i ww. gatunków z listy przedmiotów ochrony wynika z faktu nie stwierdzenia ich występowania w obszarze w trakcie przeprowadzonych prac terenowych. W miejscu gdzie siedlisko 4030 suche wrzosowiska było wykazywane stwierdzono występowanie siedliska 4010 wilgotne wrzosowiska z wrzoścem bagiennym (*Ericion tetralix*), w związku z tym dane zawarte w SDF uznano za oczywisty błąd. Mając na uwadze, że suche wrzosowiska potencjalnie mogą występować w Obszarze (obecne odpowiednie warunki siedliskowe) typ siedliska otrzymał w SDF ocenę D. W przypadku gatunku 1088 kozioróg dębosz *Cerambyx cerdo* w trakcie badań terenowych zidentyfikowano jedno drzewo, które ma bardzo stare żery, ale obecnie nie jest zasiedlone. Analiza poparta konsultacją ze specjalistą z dziedziny entomologii, wskazała, że w obszarze występują siedliska właściwe dla tego gatunku, zatem nie można wykluczyć jego obecności pomimo, że na etapie badań prowadzonych w trakcie sporządzania

planu zadań ochronnych jego obecność nie została potwierdzona. W związku z powyższym w projekcie planu zadań ochronnych zaplanowano działanie mające na celu uzupełnienie stanu wiedzy na temat stanu populacji i stanu siedliska przedmiotowego gatunku. Jednocześnie postanowiono pozostawić gatunek z oceną ogólną C.

Odnosnie gatunków ryb 1134 różanka *Rhodeus sericeus amarus* i 1145 piskorz *Misgurnus fossilis* wcześniejsze inwentaryzacje (Witkowski i in. 2000) prowadzone na Kwisie nie wykazały różanki, ani piskorza, jednocześnie obecność tych ryb na badanych stanowiskach jest wątpliwa ze względu na brak typowych siedlisk dogodnych dla gatunku.

Jednocześnie zmieniono parametry siedlisk przyrodniczych (wielkość zajmowanej powierzchni, reprezentatywność, stan zachowania i ocenę ogólną) i gatunków (stan siedlisk, ocena znaczenia obszaru), a także opis obszaru, wartość przyrodniczą i znaczenie oraz zagrożenia. SDF został zaktualizowany przez GDOŚ w styczniu 2014 r.

Podczas prac nad projektem przeanalizowano przebieg granic Obszaru wskazując na konieczność ich uszczegółowienia. Dotyczy to działek położonych w obrębie ewidencyjnym:

- Zebrzydowa – powiększenie obszaru tak, by włączyć w granice Obszaru zinwentaryzowane stanowiska bobra europejskiego i czerwończyka nieparka oraz tereny Nadleśnictwa Bolesławiec, Węglińiec i Świętoszów (na wniosek zarządców),
- Parzyce, Nowogrodziec, Kierzno, Świętoszów, Trzebów, Wesoła, Łozy – zmniejszenie obszaru poprzez wyłączenie z jego zasięgu terenów oczyszczalni ścieków, elektrowni, dawnego wysypiska odpadów, fragmentów autostrady, torów kolejowych, terenów zabudowanych i przeznaczonych pod inwestycje, gdzie nie stwierdzono występowania siedlisk przyrodniczych, ani stanowisk gatunków zwierząt.

W związku z powyższym do Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska zostanie przekazany wniosek o zmianę granic obszaru.

Obszar obejmuje dolny odcinek rzeki Kwisy wraz z fragmentami m. in. lasów łągowych, łąkami świeżymi oraz zbiorowiskami ziołoroślowymi. Większość płatów leśnych siedlisk przyrodniczych znajduje się na działkach należących do Skarbu Państwa (w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe: Nadleśnictwa Świętoszów, Węglińiec i Bolesławiec), natomiast siedliska łąkowe znajdują się głównie na działkach należących do właścicieli prywatnych.

Ze zidentyfikowanych zagrożeń najważniejszym zagrożeniem dla siedlisk nieleśnych (3130, 6430, 6510, 6410, 8220) oraz bytujących na łąkach osobników czerwończyka nieparka *Lycaena dispar* jest ewolucja biocenotyczna i obce gatunki inwazyjne. W przypadku siedlisk leśnych (9110, 91E0, 9170, 91F0, 9190) najważniejszym zagrożeniem jest dominacja lub znaczny udział gatunków

obcych ekologicznie i geograficznie, oraz obce gatunki inwazyjne co zaburza naturalny skład gatunkowy siedliska, a także niewłaściwe składy odnowieniowe.

Zagrożeniem dla jelonka rogacza *Lucanus cervus* obecnie jest zaśmiecenie materiałem kamiennym i gruzem terenów wokół drzew będących siedliskiem gatunku, dla pachnicy dębowej *Osmoderma eremita* wandalizm oraz dla obu gatunków niewłaściwy typ drzewostanu, który nie sprzyja zachowaniu siedliska gatunku. Jednocześnie zidentyfikowano szereg zagrożeń dla wilka *Canis lupus* dotyczących penetracji kompleksów leśnych, natężenia ruchu na drogach publicznych stanowiących barierę dla migracji wilków oraz rozprzestrzeniania chorób i pasożytów przez zwierzęta domowe i lisy. Nie stwierdzono istniejących zagrożeń dla gatunków: trzepla zielona *Ophiogomphus cecilia*, zalotka większa *Leucorrhinia pectoralis*, głowacz białopłetwy *Cottus gobio*, minóg strumieniowy *Lampetra planeri*, mopek *Barbastella barbastellus*, nocek duży *Myotis myotis*, bóbr europejski *Castor fiber*, wydra *Lutra lutra*. Ponadto nie zidentyfikowano zagrożeń dla nocka łydkowłosego *Myotis dasycneme*, z uwagi na niedostateczny stan wiedzy o gatunku.

Działania ochronne mają na celu zachowanie przedmiotów ochrony we właściwym lub niezadowalającym stanie zachowania lub przywrócenie właściwego lub co najmniej niezadowalającego stanu zachowania poprzez ochronę czynną. Dotyczą one m.in. usunięcia trzciny i podrostu drzew (4010) oraz ekstensywnego użytkowania łąkarskiego, pastwiskowego lub łąkarsko-pastwiskowego na powierzchniach trwałych użytków zielonych (6510, 6410, 1060), a także posprzątania odpadów zalegających na płatach siedliska (2330) oraz usuwania lub ograniczenia rozprzestrzeniania się gatunków inwazyjnych roślin (3130, 6430, 6510). W przypadku siedlisk leśnych wskazano na potrzebę ograniczania udziału gatunków obcych ekologicznie i geograficznie na siedlisku poprzez ich stopniowe usuwanie z warstwy drzewostanu oraz zapewnienie zasobów martwego drewna (9170, 9190, 91E0, 91F0).

Ponadto wskazano na potrzebę zachowania starych, dziuplastych drzew stanowiących miejsce bytowania pachnicy dębowej *Osmoderma eremita* i jelonka rogacza *Lucanus cervus*. Natomiast dla wilka przewidziano działanie polegające na ustaleniu miejsc, gdzie wskazane byłoby wprowadzenie ograniczenia prędkości na odcinkach dróg sąsiadujących z obszarem i instalacji odpowiednich znaków ostrzegających kierowców przed kolizjami z wilkami. Zaplanowano także działanie edukacyjne mające na celu podniesienie poziomu wiedzy na temat siedlisk przyrodniczych i gatunków zwierząt stanowiących przedmioty ochrony w Obszarze (tablice edukacyjne) oraz uzupełnienie stanu wiedzy na temat występowania wybranych siedlisk przyrodniczych (2330, 3130, 3150, 6430, 7150) i gatunków zwierząt (1084, 1088, 1163, 1096, 1308, 1318, 1324, 1552).

Zaplanowany monitoring dotyczy kontroli płatów siedlisk przyrodniczych i oceny ich stanu zachowania w zakresie wykonywania działań ochronnych oraz oceny stanu populacji gatunków stanowiących przedmioty ochrony obszaru.

Nie wskazuje się zmian w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, istniejących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin i planie zagospodarowania przestrzennego województwa, bowiem ich zapisy nie wpływają na stan ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków zwierząt, dla których ochrony wyznaczono Obszar.

Sporządzenie planu ochrony dla Obszaru nie jest konieczne. Plan zadań ochronnych jest wystarczającym narzędziem do zapewnienia ochrony przedmiotom ochrony w obszarze.

Ustanowienie planu zadań ochronnych poprzedzone zostało przeprowadzeniem postępowania z udziałem społeczeństwa.

Pierwsze spotkanie informacyjne, na którym przedstawiono założenia projektu POIS.05.03.00-00-186/09 „Opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 na obszarze Polski”, listę obszarów, dla których sporządzane będą plany zadań ochronnych oraz zasady współpracy odbyło się w dniu 4 marca 2010 r. Na spotkanie zaproszone zostały właściwe samorządy gminne na terenie których znajdują się obszary Natura 2000, dla których będą opracowywane plany zadań ochronnych.

W dniu 30 kwietnia 2011 r. w Biuletynie Informacji Publicznej i w siedzibie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu (na tablicy ogłoszeń) oraz w Gazecie Wyborczej o zasięgu wojewódzkim ukazało się obwieszczenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 28 kwietnia 2011 r. o zamiarze przystąpienia do opracowania projektów planów zadań ochronnych dla 35 obszarów Natura 2000 w województwie dolnośląskim (w tym dla przedmiotowego obszaru). Obwieszczenie zostało również przekazane w celu jego upublicznienia m.in. do Urzędu Gminy Osiecznica, gdzie wisiało w terminie 16 maja – 8 czerwca 2011 r., Urzędu Miejskiego w Nowogrodźcu, gdzie wisiało w dniach 16 maja – 6 czerwca 2011 r., Urzędu Miejskiego w Małomicach, gdzie wisiało w dniach 17 maja – 7 czerwca 2011 r., Urzędu Gminy Żagań, gdzie wisiało w dniach 18 maja – 9 czerwca 2011 r. oraz Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim, gdzie wisiało w dniach 5 – 27 maja 2011 r. Następnie w dniu 10 maja 2012 r. w Biuletynie Informacji Publicznej i w siedzibie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu (na tablicy ogłoszeń) oraz w Gazecie Wyborczej o zasięgu wojewódzkim (wydanie dolnośląskie i lubuskie) ukazało się obwieszczenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 7 maja 2012 r. informujące o przystąpieniu przez Regionalną Dyrekcję Ochrony Środowiska do sporządzenia projektów planów zadań ochronnych dla 21 obszarów Natura 2000, w tym dla obszaru Dolina Dolnej Kwisy. Obwieszczenie zostało

również przekazane w celu jego upublicznienia do Urzędu Gminy Osiecznica, gdzie wisiało w terminie 11 maja – 5 czerwca 2012 r., Urzędu Miejskiego w Nowogrodźcu, gdzie wisiało w dniach 15 maja – 5 czerwca 2012 r., Urzędu Miejskiego w Małomicach, gdzie wisiało w dniach 21 maja – 11 czerwca 2012 r., Urzędu Gminy Żagań, gdzie wisiało w dniach 15 maja – 5 czerwca 2012 r., Starostwa Powiatowego w Bolesławcu, gdzie wisiało w dniach 11 maja – 8 czerwca 2012 r. oraz Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim, gdzie wisiało w dniach 14 maja – 4 czerwca 2012 r.

W procesie prac nad planem zadań ochronnych dla Obszaru zorganizowano cztery spotkania Zespołu Lokalnej Współpracy oraz dwie wizje terenowe, na które zaproszono osoby i podmioty prowadzące działalność gospodarczą w obrębie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, przedstawiciele samorządów, organizacji pozarządowych, grupę ekspertów oraz inne zainteresowane strony. Podczas spotkań omówiono zasady pracy nad projektem planu zadań ochronnych, przedstawiono obecny stan wiedzy o Obszarze i jego przedmiotach ochrony. Poza tym omawiano kwestie korekty granic Obszaru, SDF-u, zapisów dokumentów planistycznych oraz omówiono rzeczywiste i potencjalne zagrożenia, jakie zidentyfikowano w obszarze. Uzgodniono także cele ochrony, ustalono działania ochronne oraz określono zasady monitoringu działań ochronnych i przedmiotów ochrony.

Obwieszczeniem znak WPN.6320.285.2014.JZ z dnia 30 października 2014 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu zawiadomił o możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu poprzez zapoznanie się z projektem planu zadań ochronnych i możliwości składania uwag i wniosków. Informacja została podana do publicznej wiadomości zgodnie z art. 39 ust. 1 pkt 1, 2, 3, 4 i 5 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r. poz. 1235 ze zm.) i w związku z art. 28 ust.4 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Obwieszczenie zostało zamieszczone na stronie internetowej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu, a także ukazało się drukiem w prasie lokalnej (dodatku dolnośląskim i dodatku lubuskim Gazety Wyborczej) w dniu 4 listopada 2014 r. Projekt zarządzenia udostępniono również na Platformie Informacyjno – Komunikacyjnej (pzo.gdos.gov.pl) w dniach 5 listopada – 26 listopada 2014 r. Obwieszczenie było również wywieszane na tablicach ogłoszeń: Urzędu Gminy Osiecznica, gdzie wisiało w terminie 4 listopada - 25 listopada 2014 r., Urzędu Miejskiego w Nowogrodźcu, gdzie wisiało w dniach 4 listopada - 25 listopada 2014 r., Urzędu Miejskiego w Małomicach, gdzie wisiało w dniach 4 listopada - 25 listopada 2014 r., Urzędu Gminy Żagań, gdzie wisiało w dniach 6 listopada - 27 listopada 2014 r., Urzędu Miasta w Żaganiu, gdzie wisiało 6 listopada – 27 listopada 2014 r., Starostwa Powiatowego

w Bolesławcu, gdzie wisiało w dniach 3 listopada - 26 listopada 2014 r., Starostwa Powiatowego w Żaganiu, gdzie wisiało w dniach 5 listopada - 26 listopada 2014 r. oraz Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim, gdzie wisiało w dniach 4 listopada - 25 listopada 2014 r. Osoby zainteresowane projektem miały 21 dni na składanie uwag i wniosków.

- I. Uwagi zgłoszone przez Generalną Dyrekcję Ochrony Środowiska zostały rozpatrzone następująco:
1. Uwaga dotycząca dodania zagrożenia potencjalnego *I0.1 Obce gatunki inwazyjne* dla siedliska 9170 grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny i 9190 kwaśne dąbrowy nie została uwzględniona. Zagrożenie to zostało wymienione wśród zagrożeń istniejących dla obu siedlisk w odniesieniu do obcych gatunków inwazyjnych runa. W przypadku drzew gatunków obcych geograficznie zagrożenie pozostawiono pod kodem *J03.01 Zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska*.
 2. Uwaga dotycząca celów działań ochronnych w zakresie wykonania map z płatami siedlisk, które należy zachować w stanie U1, poprawić z U2 na U1 lub z U1 na FV nie została uwzględniona. Informacja ta wynika z dokumentacji planu zadań ochronnych. Natomiast uwzględniono uwagę dotyczącą rozdzielenia celów działań ochronnych dla siedlisk 6410 zmiennowilgotne łąki trzęślicowe i 6510 niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie.
 3. Uwaga dotycząca wskazania terminów wykonania zaplanowanych działań ochronnych nie została uwzględniona. Wskazane działania ochronne powinny zostać wykonane w trakcie obowiązywania planu zadań ochronnych.
 4. Uwaga dotycząca wskazania właściwych podmiotów odpowiedzialnych za działania polegające na usunięciu gruzu i posprzątaniu odpadków w płatach siedliska 2330 wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi innych niż wynika to z przepisów prawa została uwzględniona. W obu przypadkach wskazano, iż obowiązek ten spoczywa na właścicielach lub użytkownikach działek. Jednocześnie doprecyzowano opis zagrożenia *C01.01 Wydobywanie piasku i żwiru* wskazując, że zagrożenie to dotyczy pozyskiwania piasku na wydmach przez lokalną ludność.
 5. Uwaga dotycząca doprecyzowania zapisu: *Przy wykonywaniu prac na brzegach Kwisy zapobieganie dalszemu rozprzestrzenianiu się neofitów* zaplanowanego dla siedliska 6430 ziołorośla górskie nie została uwzględniona. Zapis sformułowano zgodnie z uwagą zgłoszoną przez podmiot odpowiedzialny za realizację działania - Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej

we Wrocławiu i otrzymał on brzmienie: *Przy wykonywaniu prac na brzegach Kwisy w miarę możliwości usuwać neofity.*

6. Uwaga dotycząca przeformułowania zgodnie z wytycznymi Ministra Środowiska działania zaplanowanego dla gatunków 1083 jelonek rogacz i *1084 pachnica dębowa została uwzględniona. Działanie przeredagowano zaczynając od sformułowania *Zapobiegnięcie skutkowi zubożenia siedliska gatunku poprzez zachowanie starych dziuplastych dębów (...).*
 7. Uwaga dotycząca podania terminów do kiedy działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony zostaną wykonane nie została uwzględniona. W treści projektu zarządzenia wskazano, iż działania te zostaną wykonane w trakcie obowiązywania planu zadań ochronnych.
 8. Uwaga dotycząca uzasadnienia działania w zakresie aktualizacji SDF poprzez przygotowanie wniosku o usunięcie siedliska 4030 suche wrzosowiska i gatunków 1134 różanka i 1145 piskorz nie została uwzględniona. Wniosek o zmianę SDF w przedmiotowym zakresie został zaakceptowany przez GDOŚ w styczniu 2014 r. w związku z powyższym usunięto przedmiotowy zapis. Natomiast w załączniku nr 3 Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń oraz w załączniku nr 4 Cele działań ochronnych przy ww. siedlisku i gatunkach przeredagowano zapis: *Nie analizowano zagrożeń dla siedliska / gatunków z powodu planowanej aktualizacji Standardowego Formularza Danych w zakresie nadania gatunkowi oceny D – nieznacząca / nieistotna usuwając wyraz „planowanej”.*
 9. Uwagi dotyczące błędów pisarskich, przeformułowania brzmienia działania oraz tytułów załączników zostały uwzględnione.
- II. Uwagi zgłoszone przez Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych zostały rozpatrzone następująco:
1. Uwaga dotycząca usunięcia dla siedlisk 9110 kwaśne buczyny, 9170 grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny, *91E0 łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe zagrożenia istniejącego i potencjalnego *B02.01.01 Odnowienie lasu po wycince (drzewa rodzime) - Przyjęty w Planie Urządzania Lasu typ drzewostanu nie odpowiada siedlisku przyrodniczemu (...)* została uwzględniona. Zapisy te odnoszą się do Planu Urządzania Lasu, zwanego dalej „PUL”, dla Nadleśnictwa Świątoszów na lata 2004-2013, w obecnie obowiązującym PUL na lata 2014–2023 przyjęto typ drzewostanu bukowy dla siedliska 9110 kwaśne buczyny, lipowo–dębowy dla siedliska 9170 grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny oraz olchowo–jesionowy dla siedliska *91E0 łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe.

2. Uwaga dotycząca modyfikacji opisu zagrożenia istniejącego dla siedlisk 9110 kwaśne buczyny, 9170 grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny, *91E0 łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe, 91F0 łągowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe, 9190 kwaśne dąbrowy z *J03.01 Zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska - zbyt mała ilość martwych i umierających drzew w niektórych płatach powoduje zubażanie różnorodności biologicznej siedliska, ujednocianie jego struktury przestrzennej i zanik siedlisk zwierząt, grzybów i mszaków związanych z martwym drewnem* na *J03.01 Zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska – Struktura wiekowa drzewostanów oraz ilość martwego drewna stojącego i leżącego w niektórych płatach ogranicza różnorodność biologiczną* została częściowo uwzględniona. Zapis przeredagowano w następujący sposób: *J03.01 Zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska - zbyt mała ilość martwych i umierających drzew w niektórych płatach powoduje ograniczenie różnorodności biologicznej siedliska, ujednocianie jego struktury przestrzennej i zanik siedlisk zwierząt, grzybów i mszaków związanych z martwym drewnem.*
3. Uwaga dotycząca wykreślenia zagrożenia potencjalnego dla siedliska 9170 grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny *B02.01.02 Odnowianie lasu po wycince (drzewa nierodzące) - Niewłaściwie dobrany rodzaj rębni wykonanej w płatach, gdzie obecne są gatunki obce geograficznie (np. dąb czerwony, robinia akacjowa), popierać będzie ich odnowianie, co w rezultacie nie sprzyja zachowaniu siedliska przyrodniczego* została uwzględniona. Wskazane zagrożenie potencjalne zostało ujęte w opisie zagrożenia *J03.01 Zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska - W niektórych płatach obecność gatunków obcych geograficznie (np. robinia akacjowa, kasztanowiec, dąb czerwony) oraz zniekształcony skład drzewostanu mogą w przyszłości doprowadzić do zaburzenia naturalnego składu gatunkowego gradów i pogorszyć strukturę siedliska.*
4. Uwaga dotycząca wykreślenia zagrożenia istniejącego i potencjalnego dla gatunków 1083 jelonek rogacz i *1084 pachnica dębowa *B02.01.01 Odnowianie lasu po wycince (drzewa rodzime)* dotyczącego przyjętego typu drzewostanu została uwzględniona. Zapisy te odnoszą się do Planu Urządzania Lasu dla Nadleśnictwa Świętoszów na lata 2004-2013, w obecnie obowiązującym PUL na lata 2014–2023 przyjęto typ drzewostanu lipowo–dębowy i sosnowo–dębowy w siedlisku ww. gatunków.
5. Uwaga dotycząca wykreślenia zagrożenia potencjalnego dla gatunków 1083 jelonek rogacz i *1084 pachnica dębowa *B02.04 Usuwanie martwych i umierających drzew - Trzebież w siedlisku gatunku (...) może prowadzić do wycięcia dębów w ilości niezapewniającej*

ciągłości siedliska gatunku. Wycięcie dębów zlokalizowanych w pobliżu linii energetycznej może prowadzić do ograniczenia powierzchni siedliska gatunku została częściowo uwzględniona. Przeredagowano treść opisu zagrożenia wskazując, iż zagrożenie potencjalne stanowi: Wycięcie dębów w ilości niezapewniającej ciągłości siedliska gatunku. Wycięcie dębów zlokalizowanych w pobliżu linii energetycznej może prowadzić do ograniczenia powierzchni siedliska gatunku.

6. Uwaga dotycząca wykreślenia zagrożenia istniejącego dla gatunku *1352 wilk *G01 Sporty i różne formy czynnego wypoczynku rekreacji uprawianych w plenerze* ze względu na zawartą w projekcie dokumentacji informację, iż brak wiedzy w zakresie rozmieszczenia gatunku w obszarze została uwzględniona. Jednocześnie po przeredagowaniu opisu zagrożenia wskazano to zagrożenie wśród zagrożeń potencjalnych *G01 Sporty i różne formy czynnego wypoczynku rekreacji uprawianych w plenerze - Wykorzystywanie zbiorników wodnych jako miejsc rekreacji może stanowić zagrożenie dla wilczych szceniąt.*
7. Uwaga dotycząca wykreślenia sformułowania „martwe drewno” w określonym celu działań ochronnych dla siedliska 9170 grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny ze względu na zbyt ogólną metodykę Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, zwanego dalej „GIOŚ”, oceny ilości martwego drewna nie została uwzględniona. Wyniki badań terenowych wskazują, że uśredniona ilość martwego drewna w postaci martwych pni stojących i leżących w obszarze była mała, w związku z powyższym nie ma przesłanek do wykreślenia ww. celu działań ochronnych.
8. Uwaga dotyczące wykreślenia Nadleśnictwa Bolesławiec spośród podmiotów odpowiedzialnych za realizację działania ochronnego w siedlisku 2330 wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi z uwagi na brak działki numer 23/27 obręb Kliczków w stanie posiadania Nadleśnictwa została uwzględniona.
9. Uwagi dotyczące zmiany kolejności podmiotów odpowiedzialnych za wykonanie działań ochronnych poprzez wskazanie na pierwszym miejscu organu sprawującego nadzór nad obszarem Natura 2000 zostały uwzględnione.
10. Uwagi dotyczące wykreślenia lokalizacji siedliska 6410 zmiennowilgotne łąki trzęślicowe i 6510 niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie z obszaru wdrażania w wydzieleniach 13-33-2-09-267-a, 13-33-2-09-44-nx, 13-33-1-01-210-t, 13-15-1-02-370-l, 13-29-2-08-398-b, 13-29-2-08-398-f, 13-03-3-01-4-l, 13-03-3-01-4-d ze względu na brak siedliska na gruncie oraz wskazania występowania fragmentarycznego siedliska w wydzieleniach 13-33-1-05-268-n, 13-03-3-02-46-o, 13-03-3-01-4-m (siedlisko wskazane

w PUL) zostały uwzględnione. Uwagi dotyczące wykreślenia lokalizacji siedliska 6410 zmiennowilgotne łąki trzęślicowe i 6510 niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie z obszaru wdrażania w wydzieleniach 13-03-3-106-c, 13-03-3-03-106-f, 13-03-3-03-119-f, 13-03-3-03-93-h, 13-03-1-08-379-i (siedlisko potwierdzone w trakcie badań terenowych), z uwagi na lokalizację na terenie zdewastowanym, w granicach parku zabytkowego lub poletka łowieckiego nie zostały uwzględnione. Brak użytkowania siedliska przyrodniczego lub jego lokalizacja w granicach parku zabytkowego nie stanowi podstawy do zaniechania realizacji działań ochronnych w obszarze Natura 2000.

11. Uwagi dotyczące dodania Nadleśnictwa Bolesławiec jako podmiotu odpowiedzialnego za wykonanie działań w siedlisku 9170 grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny oraz wykreślenia lokalizacji siedliska 9170 grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny z obszaru wdrażania w wydzieleniach 13-29-2-09-500-c, 13-33-2-09-293-h, 13-33-2-09-293-d, 13-03-3-02-56-g ze względu na brak siedliska na gruncie lub brak wskazanego wydzielenia w PUL (13-03-3-03-93-i) oraz wskazania występowania fragmentarycznego siedliska w wydzieleniach 13-33-1-01-113-a, 13-33-1-01-113-d, 13-33-1-01-169-g, 13-03-3-03-92-l, a także wykreślenia powtórzonych 2 i 3-krotnie tych samych wydzieleni w kolumnie dotyczącej obszaru wdrażania zostały uwzględnione. W przypadku gdy siedlisko dotyczyło jedynie fragmentu wydzielenia dopisano taką informację nie wykreślając wydzielenia z treści zarządzenia.
12. Uwagi dotyczące wykreślenia lokalizacji siedliska 9190 kwaśne dąbrowy z obszaru wdrażania na działce numer 522/708 obręb Tomisław stanowiącej wskazane poniżej w treści zarządzenia wydzielenia w Nadleśnictwie Węgliniec obręb Osiecznica (13-29-2-09-522-b, 13-29-2-09-522-d) oraz w wydzieleniach 13-03-1-07-330-w, 13-03-1-07-330-y ze względu na brak siedliska na gruncie oraz wskazania występowania fragmentarycznego siedliska w wydzieleniach 13-33-2-07-3-i, 13-29-2-09-522-b, 13-03-3-01-7-l, 13-03-1-08-357-dx, 13-03-1-07-308-gx, 13-29-2-09-522-d (siedlisko zidentyfikowane na gruncie), 13-03-1-08-387-h zostały uwzględnione. W przypadku gdy siedlisko dotyczyło jedynie fragmentu wydzielenia dopisano taką informację nie wykreślając wydzielenia z treści zarządzenia.
13. Uwagi dotyczące wykreślenia lokalizacji siedliska *91E0 łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe z obszaru wdrażania w wydzieleniu 13-03-3-02-80-t ze względu na brak siedliska na gruncie oraz wskazania występowania fragmentarycznego siedliska w wydzieleniach 13-33-2-07-18-p, 13-33-2-07-44-k, 13-33-2-07-44-g, 13-33-2-07-44-n, 13-33-2-07-44-d, 13-33-2-07-44-jx, 13-33-2-09-267-a, 13-33-2-07-44-w, 13-33-2-07-44-gx, 13-33-2-09-267-i, 13-33-2-07-

44-nx, 13-33-2-07-44-px, 13-33-2-07-44-ox, 13-33-2-07-44-s, 13-33-2-09-267-k, 13-33-2-07-44-ix, 13-33-2-09-267-j, 13-33-2-09-270-c, 13-33-2-09-281-a, 13-33-2-09-285-a, 13-33-2-09-141-j, 13-33-2-09-293-a, 13-33-2-09-141-m, 13-33-2-09-297-l, 13-33-2-09-141-m, 13-33-2-09-141-r, 13-33-2-09-297-a, 13-33-2-09-146-c, 13-33-2-09-300-j, 13-33-2-09-146-j, 13-33-2-09-146-k, 13-33-1-01-189-j, 13-33-1-01-169-h, 13-33-1-01-210-p, 13-03-3-01-2-d, 13-03-3-02-46-m, 13-03-3-02-46-o, 13-03-3-01-7-n, 13-03-3-01-7-y, 13-03-3-02-80-k, 13-03-3-01-12-m, 13-03-1-07-222A-a, 13-03-1-07-222A-c, 13-03-1-07-330-x, 13-03-1-07-330-w, 13-29-2-09-500-a-01, 13-03-3-01-12-t, 13-03-3-01-12-ax, 13-03-3-01-17-n zostały uwzględnione. Jednocześnie doprecyzowano obszar wdrażania obejmujący działkę numer 843/3 obręb Osiecznica, którego zarządcą jest Nadleśnictwo Węgliniec wskazując konkretne wydzielenia leśne.

14. Uwagi dotyczące wykreślenia lokalizacji siedliska 91F0 łąkowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe z obszaru wdrażania w wydzieleniu 13-33-2-09-101-o, 13-33-2-09-281-b, 13-33-2-09-297-b ze względu na brak siedliska na gruncie oraz wskazania występowania fragmentarycznego siedliska w wydzieleniach 13-33-2-07-44-k, 13-33-2-07-44-n, 13-33-2-07-44-g, 13-33-2-09-101-fx, 13-33-2-09-141-d zostały uwzględnione.
15. Uwaga dotycząca wykreślenia lokalizacji stanowiska gatunku 1060 czerwończyk nieparek z obszaru wdrażania na działce numer 452 obręb Nowa Wieś w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec ze względu na brak siedliska na gruncie (w obrębie działki przeważają grunty orne) została częściowo uwzględniona. Wskazano na występowanie fragmentaryczne siedliska gatunku 1060 czerwończyk nieparek na ww. działce.
16. Uwaga dotycząca wykreślenia działania ochronnego określonego dla gatunku 1083 jelonek rogacz: *Pozostawianie pniaków dębowych (dębów gatunków rodzimych) o wysokości co najmniej 80 cm przede wszystkim w miejscach nasłonecznionych, suchych, na obrzeżach drzewostanów czy skarpach doliny rzeki (np. 30 pniaków na 1 ha)* ze względu na problematyczne wykonawstwo działania niezgodnego z zasadami BHP, stwarzającego zagrożenie dla ludzi w trakcie ścinki drzew i uniemożliwiającego prowadzenie niektórych prac leśnych oraz z uwagi na fakt, iż dla ochrony gatunku wystarczy pozostawienie pojedynczych drzew dziuplastych i zamierających została częściowo uwzględniona. Przeredagowano działanie ochronne na: *Pozostawianie w miarę możliwości pniaków dębowych (dębów gatunków rodzimych) o wysokości co najmniej 80 cm przede wszystkim w miejscach nasłonecznionych, suchych, na obrzeżach drzewostanów czy skarpach doliny rzeki (np. 30 pniaków na 1 ha).*

17. Uwaga dotycząca błędnie wpisanej lokalizacji siedliska 8220 ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z *Androsacion vandellii* została uwzględniona. Zmieniono obszar wdrażania działań z zakresu oceny stanu zachowania siedliska wskazując fragment działki numer 667 obręb Osiecznica oraz fragment działki numer 865 obręb Osiecznica.
 18. Uwaga dotycząca uwzględnienia w działaniach dotyczących uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony dla siedliska 9190 kwaśne dąbrowy wydzielania 13-29-2-09-522-b oraz dla siedliska *91E0 łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe działki numer 843/3 obręb Osiecznica została uwzględniona w zakresie siedliska 9190 kwaśne dąbrowy. W przypadku siedliska *91E0 łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe uszczegółowiono lokalizację siedliska przyrodniczego wskazując fragment konkretnego wydzielania leśnego.
 19. Uwaga dotycząca usunięcia z działań dotyczących uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony dla siedliska 2330 wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi wydzielania stanowiącego uprawę leśną 13-33-2-7-11-n-01 oraz dla siedliska 6430 ziołorośla górskie i ziołoroślą nadrzeczne wydzielania stanowiącego wąski pas przy skarpie 13-03-1-07-339-n-00 nie została uwzględniona. Zaplanowane uzupełnienie stanu wiedzy pozwoli na uszczegółowienie granic płatów siedlisk przyrodniczych. Jednocześnie skorygowano zgodnie z obowiązującym PUL dla Nadleśnictwa Bolesławiec obszar wdrażania dla uzupełnienia stanu wiedzy o lokalizacji siedliska 7150 obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością ze związku *Rhynchosporion*.
 20. Uwagi dotyczące lokalizacji przedmiotów ochrony na warstwach GIS oraz mapach nie dotyczą treści opiniowanego projektu zarządzenia jednak zostaną uwzględnione w ostatecznej wersji dokumentacji planu zadań ochronnych.
- III. Uwaga zgłoszona przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, zwany dalej „RZGW”, dotycząca preredagowania zapisu działania: *Przy wykonywaniu prac na brzegach Kwisy zapobieganie dalszemu rozprzestrzenianiu się neofitów* zaplanowanego dla siedliska 6430 ziołorośla górskie została uwzględniona. Zapis sformułowano zgodnie z uwagą zgłoszoną przez podmiot odpowiedzialny za realizację działania i otrzymał on brzmienie: *Przy wykonywaniu prac na brzegach Kwisy w miarę możliwości usuwać neofity*.
- IV. Uwagi zgłoszone przez Dolnośląską Służbę Dróg i Kolei we Wrocławiu dotyczyły praktycznych aspektów realizacji działań ochronnych wskazanych dla gatunku *1352 wilk

polegających na *Ustaleniu miejsc, gdzie wskazane byłoby wprowadzenie ograniczenia prędkości do 70 km/h na odcinkach dróg publicznych sąsiadujących z obszarem Natura 2000 oraz instalacji znaków ostrzegających kierowców przed kolizjami z wilkami* i miały charakter informacyjny. Wskazano, że ograniczenie prędkości na pozbawionym zabudowań, leśnym odcinku drogi o dobrych warunkach technicznych i niewielkim natężeniu ruchu nie będzie respektowane przez kierowców. Podkreślono, że obowiązek ustalenia miejsc gdzie wskazane jest wprowadzenie oznakowania ostrzegającego kierowców przed kolizjami z wilkami wymagać będzie przekazania przez organ sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000 szlaków migracji wilków oraz podania propozycji treści tablicy informacyjnej lub wzoru graficznego takiej tablicy ostrzegającej przed kolizjami z wilkami. W związku z faktem, że realizacja ww. działania ochronnego polegającego na ustaleniu miejsc gdzie wskazane będzie ograniczenie prędkości, jak i wprowadzenie znaków ostrzegawczych przypisane zostało organowi sprawującemu nadzór nad obszarem Natura 2000, Dolnośląskiej Służbie Dróg i Kolei we Wrocławiu oraz Zarządowi Dróg Powiatowych w Bolesławcu w trakcie obowiązywania planu zadań ochronnych dla przedmiotowego obszaru - wspólne działania w przedmiotowym zakresie zostaną podjęte.

- V. Uwagi zgłoszone przez osobę prywatną zostały rozpatrzone następująco:
1. Uwaga dotycząca uwzględnienia zagrożenia dla siedliska 3130 Brzezi lub osuszane dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z *Littorelletea, Isoëto-Nanojuncetea* dotyczącego stałego utrzymywania wysokiego poziomu wody w zbiorniku użytkowanym rekreacyjnie co powoduje, że nie są odsłaniane fragmenty dna zbiornika nie została uwzględniona. Sformułowany w treści zarządzenia opis zagrożenia potencjalnego stanowi, iż: *Zbiornik użytkowany jest w celach rekreacyjnych, co może prowadzić do niszczenia brzegów i zbiorowisk roślinnych.*
 2. Uwaga dotycząca propozycji aktywnych działań ochronnych dla siedliska 3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion, Potamion* polegających na pogłębianiu, okresowym łączeniu z rzeką starorzeczy celem odmulenia ich przez wody Kwisy nie została uwzględniona. Wykonanie zaproponowanego działania jest nierealne ze względu na rozdrobnienie własności gruntów stanowiących ww. siedlisko, nie wpisuje się także w zakres działań realizowanych przez RZGW jak również przekracza możliwości i kompetencje tut. organu. Ładowienie starorzeczy jest naturalnym trudno odwracalnym procesem.
 3. Uwaga dotycząca dodania zagrożenia dla siedliska 3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion, Potamion* polegającego na regulacji rzeki

powodującej m. in. odcinanie starorzeczy od rzeki, wcinanie się rzeki w podłoże oraz spadek poziomu wód gruntowych w dolinie rzecznej została uwzględniona poprzez rozszerzenie opisu zagrożenia potencjalnego stwierdzonego dla siedliska 3260 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników i dodanie informacji o innych siedliskach i stanowiskach gatunków zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie rzeki: *J02.05 Modyfikowanie funkcjonowania wód – ogólnie - Dalsza zabudowa hydrotechniczna na Kwisie może powodować przekształcenia koryta rzeki i pogorszenie struktury i funkcji siedliska oraz innych bezpośrednio sąsiadujących z rzeką siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków.*

4. Uwaga dotycząca dodania w opisie zagrożenia *J02.05 Modyfikowanie funkcjonowania wód – ogólnie* informacji o piętrzeniu wód przez nowe elektrownie wodne dla siedliska 3260 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników nie została uwzględniona. Zagrożenie to mieści się w opisie zagrożenia *J02.05 Modyfikowanie funkcjonowania wód – ogólnie - Dalsza zabudowa hydrotechniczna na Kwisie może powodować przekształcenia koryta rzeki i pogorszenie struktury i funkcji siedliska.*
5. Uwaga dotycząca uwzględnienia dla gatunków 1163 głowacz białołęty i 1096 minóg strumieniowy zagrożenia związanego z brakiem przepławek na istniejących elektrowniach wodnych na Kwisie co wiąże się z przerwaniem ciągłości korytarza ekologicznego oraz brakiem skutecznych zabezpieczeń przed wpływaniem ryb płynących w dół rzeki na turbiny została uwzględniona. Dodano zagrożenia istniejące *J02.05.05 Niewielkie projekty hydroenergetyczne, jazy, J03.02.01 Zmniejszenie migracji/bariery dla migracji, J02.05 Modyfikowanie funkcjonowania wód – ogólnie - Istniejące elektrownie wodne (Osiecznica, Przejęśław, Świętoszów) i jazy na Kwisie przyczyniają się do zwiększenia efektu barierowego – zagrożenie niemożliwe do wyeliminowania w ramach planu zadań ochronnych.* Jednocześnie wskazane propozycje działań ochronnych polegających m. in. na budowie przepławek na istniejących piętrzeniach, sprawdzaniu nowo wydanych pozwoleń wodnoprawnych i kontroli prawidłowości gospodarowania wodą przez użytkowników obiektów hydrotechnicznych z uwagi na swój szeroki zakres nie mogą być przedmiotem prac na etapie sporządzania planu zadań ochronnych, winny one bowiem być rozwiązane na etapie realizacji poszczególnych przedsięwzięć związanych z gospodarką wodną. Nie ma możliwości nałożenia obowiązku budowy przepławek na podmioty prywatne poprzez zobowiązanie ich do określonych działań ochronnych aktem prawa miejscowego. Ustawa *o ochronie przyrody* nie dopuszcza w sposób wyraźny i precyzyjny możliwości wkraczania w sferę praw i wolności obywateli

oraz podmiotów prywatnych poprzez zobowiązanie ich do określonych działań ochronnych. W związku z powyższym plan zadań ochronnych nie może tych kwestii regulować.

6. Uwaga dotycząca usunięcia zagrożenia potencjalnego określonego dla gatunku 1324 nocek duży *J03.02.01 Zmniejszenie migracji/bariery dla migracji - Drogi, linie kolejowe przecinające obszar Natura 2000 mogą stanowić efekt bariery dla migracji nietoperzy* z uwagi na małe prawdopodobieństwo zaistnienia tego zagrożenia dla gatunków migrujących na znacznych wysokościach została częściowo uwzględniona. Przeredagowano opis zagrożenia *J03.02.01 Zmniejszenie migracji/bariery dla migracji - Likwidacja liniowych elementów krajobrazu tj. alei, miedz itp. może przyczyniać się do degradacji naturalnych tras przelotów.*
 7. Uwaga dotycząca dodania zagrożenia dla siedlisk leśnych *91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe, 91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe, 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny oraz gatunków 1083 jelonek rogacz, *1084 pachnica dębowa i 1088 kozioróg dębosz polegającego na znacznym podniesieniu poziomu wód gruntowych w związku z planowaną budową elektrowni wodnych na Kwisie nie została uwzględniona. Zagrożenie to zostało ujęte w zagrożeniu potencjalnym stwierdzonym dla siedliska 3260 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników *J02.05 Modyfikowanie funkcjonowania wód – ogólnie - Dalsza zabudowa hydrotechniczna na Kwisie może powodować przekształcenia koryta rzeki i pogorszenie struktury i funkcji siedliska.* Nie stwierdzono takiego zagrożenia dla pozostałych siedlisk i gatunków zwierząt występujących w bezpośrednim sąsiedztwie rzeki.
 8. Uwaga dotycząca dodania zagrożenia dla gatunków 1083 jelonek rogacz, *1084 pachnica dębowa, 1088 kozioróg dębosz i 1060 czerwończyk nieparek polegającego na stosowaniu środków ochrony roślin została częściowo uwzględniona. Dodano zagrożenie potencjalne dla gatunku 1060 czerwończyk nieparek *A07 Stosowanie biocydów, hormonów i substancji chemicznych - Nierozważne stosowanie środków ochrony roślin, zarówno chwastobójczych jak i owadobójczych (wykonywanie oprysków przy silnym wietrze) może powodować śmiertelność osobników gatunku.* W przypadku pozostałych gatunków w trakcie badań terenowych nie zidentyfikowano tego typu zagrożenia w obszarze.
- VI. Uwagi zgłoszone przez Regionalną Dyрекcyję Lasów Państwowych w Zielonej Górze dotyczące błędów w adresach leśnych wskazanych jako siedliska przyrodnicze 6510 niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie i *91E0 łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe zostały uwzględnione.

VII. Uwagi przekazane przez PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. dotyczyły zamiany kodu zagrożenia istniejącego dla gatunku *1352 wilk z *D01 Drogi, ścieżki i drogi kolejowe* na *D01.02 Drogi, autostrady* w celu zawężenia kodu do istniejącego opisu zagrożenia. Uwaga została uwzględniona. Jednocześnie uwaga dotycząca opisu zagrożenia potencjalnego wskazanego dla gatunku 1324 nocek duży dotycząca wpływu linii kolejowych na nietoperze została uwzględniona w ten sposób, że opis zagrożenia został zmieniony na: *Likwidacja liniowych elementów krajobrazu tj. alei, miedz itp. może przyczyniać się do degradacji naturalnych tras przelotów.*

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim zaopiniował pozytywnie dokumentację planu zadań ochronnych obszaru Natura 2000.

Projekt zarządzenia został na podstawie art. 59 ust. 2 *ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie* (Dz. U. Nr 31, poz. 206 ze zm.), uzgodniony przez Wojewodę Dolnośląskiego w dniu 23 grudnia 2014 r. i Wojewodę Lubuskiego w dniu 24 grudnia 2014 r.